

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av telegraffullmäktige m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 4 januari 1927 dagtecknad proposition, nr 45, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1:o) besluta, att telegraffullmäktige skola från och med den 1 januari 1929 indragas samt att arvudet till järnvägsfullmäktig skall från och med 1 januari 1928 utgå med ett belopp, för år räknat, av 3,000 kronor;

2:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att i 42 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk vidtaga de ändringar, som föranledas av riksdagens beslut beträffande ovanberörda fullmäktige.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I en inom andra kammaren av herr *L. J. Carlsson-Frosterud* väckt motion (nr 278) har hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 45 i vad den avser att telegraffullmäktige skola från och med den 1 januari 1929 indragas, samt

att riksdagen måtte besluta att årligt arvode av 1,500 kronor skall utgå till vardera av två telegraffullmäktige, gällande från 1 januari 1929.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

På sätt chefen för finansdepartementet i innevarande års statsverksproposition vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor erinrat, hava särskilda sakkunniga den 12 november 1926 framlagt av riksdagen i skrivelse den 20 april 1926, nr 154, begärd utredning beträffande fullmäktigsystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken.

Bland de institutioner, som de sakkunnigas utredning avser, äro järnvägsfullmäktige, telegraffullmäktige, ledamöterna i vattenfallsstyrelsen, järnvägsrådet och postsparbanksfullmäktige. Till vinnande av underlag för utredningen hava de sakkunniga hos vederbörande ämbetsverk anhållit om upp-

gifter och yttranden beträffande nämnda institutioner samt härutöver i vissa fall inhämtat ytterligare upplysningar.

Över de sakkunnigas förslag har statskontoret den 28 november 1926 avgivit utlåtande, därvid statskontoret förklarar sig icke hava något att erinra mot förslaget i de delar, varom här är fråga.

I fråga om ledamöterna i vattenfallsstyrelsen och järnvägsrådet hava de sakkunniga icke föreslagit någon ändring vare sig beträffande antal, ställning eller ersättning. Beträffande telegraffullmäktige, järnvägsfullmäktige och postsparbanksfullmäktige hava de sakkunniga föreslagit vissa ändringar. I fråga om postsparbanksfullmäktige avsåg de sakkunnigas förslag viss höjning av två av dessa fullmäktiges arvoden. Emellertid har departementschefen härutinnan icke ansett någon förändring böra ske.

Telegraf-
fullmäktige.

Genom beslut av statsmakterna år 1907 förstärktes telegrafstyrelsen från och med år 1908 med två utom telegrafverket utsedda *telegraffullmäktige*. Beträffande dessa fullmäktige, vilka av Kungl. Maj:t förordnas för en tid av högst tre år, stadgas i gällande instruktion för telegrafstyrelsen bland annat följande:

Telegraffullmäktig åligger att såsom ledamot av telegrafstyrelsen meddela upplysningar och råd samt deltaga i överläggning uti ärende, vid vars afgörande i styrelsen han är närvarande (§ 17). Telegraffullmäktige skola efter kallelse av generaldirektören vara närvarande vid föredragning av ärenden, som avse telegrafverkets organisation, samt frågor rörande grunderna för personalens avlöningsförhållanden ävensom vid viktigare beslut i ärenden av företrädesvis praktisk-ekonomisk innebörd, såsom upphandlingar av materiel och effekter för belopp överstigande 50,000 kronor per post, inköp och bebyggande av fastigheter eller större om- och tillbyggnader å fastigheter, verkställande av nya, dyrbarare stationsinredningar, inrättande eller indragning av centraltelefon- eller telegrafstationer, utförande av nya, mera betydande telefon- eller telegrafanläggningar, uppförande av fasta radiostationer, taxefrågor av principiell betydelse, anslag att äskas hos riksdagen, stater för telegrafverkets driftkostnader samt telegrafverkets årsberättelser (§ 24).

För telegraffullmäktige bestämdes år 1907 ett årligt arvode av 3,000 kronor, vilket genom beslut av 1919 års riksdag höjdes till 4,000 kronor, vartill kommer resekostnads- och traktamentsersättning.

Såsom svar å vissa av de sakkunniga framställda frågor har *telegrafstyrelsen* huvudsakligen anfört:

Enär telegrafverkets arbetsuppgift vore i högsta grad beroende av olikartade och växlande konjunkurer och omständigheter, som icke kunde förutses eller för någon avsevärd framtid ens beräknas, kunde telegrafstyrelsen svårligen bedöma, huruvida tendens till ökat eller minskat anlåtande av telegraffullmäktige kunde anses förefinnas.

Då den erfarenhet, som styrelsen vunnit vid samarbetet med telegraffullmäktige, vore god och styrelsen för sin del funnit sig hava haft nytta av fullmäktiginstitutionen, hade denna institution från telegrafverkets synpunkt visat sig hava motsvarat avsikten med dess inrättande, i följd varav skälen därför fortfarande vore bärkraftiga och behov av densamma alltså föreläge.

Med denna uppfattning om institutionens nytta för staten i den förvaltningsgren, som telegrafstyrelsen hade om händer, kunde styrelsen dock icke bedöma, huruvida från allmänintressenas sida svårigheter eller olägenheter av något slag skulle yppa sig vid en eventuell begränsning eller fullständig avveckling av institutionen i fråga, men styrelsen hölle före, att det även från nämnda intressens synpunkt icke vore önskligt, att en dylik begränsning eller avveckling skedde.

Något uppslag till andra utvägar för lekmäns deltagande i telegrafstyrelsens arbete, om nuvarande former för sådant deltagande skulle anses böra ändras, vore styrelsen icke i tillfälle att giva.

Vidare ansåge styrelsen, att det fasta arvodet, vars nuvarande storlek syntes lämplig, givetvis borde föredragas framför en ersättning, beräknad för sammanträdesdag eller för visst arbete eller dylikt.

De *sakkunniga* hava i denna fråga anfört bl. a. följande:

Vid prövning av behovet av en lekmanrepresentation vid telegrafstyrelsens sida fölle det omedelbart i ögonen, att det med telegrafverket närmast jämförbara statliga affärsföretaget postverket icke såsom sådant hade en fullmäktiginstitution vid sin sida; de s. k. postsparbanksfullmäktiges arbetsuppgifter vore ju begränsade till vissa postsparbanks- och postgiroärenden. Det borde vidare framhållas, att såväl statens järnvägar som vattenfallsstyrelsen hade att i viss utsträckning räkna med konkurrens från andra företagare. I motsats härtill måste det sägas, att såväl telegrafverket som postverket intoge en monopolställning såsom affärsföretag.

De sakkunniga ville härefter erinra om de skäl, som huvudsakligen föranledde telegrafullmäktiges knytande till verket. I första hand var tanken den, att Kungl. Maj:t skulle genom fullmäktige utöva viss uppsikt över telegrafverkets verksamhet samt att därvid kunde från Kungl. Maj:ts kansli avlyftas handläggning av en del tillämpningsfrågor. Man hade därvid i sikte, att, om utvecklingen hunnit så långt, att ett kommunikationsdepartement funnes, inom detsamma fackkunskapen i telegrafärenden givetvis vore genom en byrå företrädd inför regeringen och således inrymd i ett av dennas närmaste organ; då vore också utgångspunkten en helt annan, och förhållandena skulle då antagligen ordnas annorlunda.

Telegrafullmäktiges inrättande stod även i samband med strävandet att åt telegrafverket giva en organisation, som vore mera avpassad efter verkets huvudsakligen industriellt-ekonomiska verksamhet och underlättade en affärs- mässig förvaltning därav. Otvivelaktigt hade under den sedermera förflutna tiden till verket knutits en tjänstemannastab av praktisk läggning, vadan verkets skötsel i mycket stor omfattning bedreves efter fullt affärsmässiga principer.

Om lekmän skulle kunna på ett effektivt sätt deltaga i telegrafverkets löpande förvaltning, borde de vara fastare knutna till verket än vad fallet vore med telegrafullmäktige. Ett tillgodoseende av önskemål i denna riktning skulle emellertid kräva en organisationsändring. De sakkunniga ville icke heller förorda, att denna tanke nu upptoges till övervägande, då de icke vore övertygade om behovet under nuvarande förhållanden av ett fastare lekmaninflytande i telegrafstyrelsen och icke hade tillgång till det material, som skulle erfordras för stödjande av ett sådant förord.

Att någon mera betydande olägenhet skulle yppa sig vid en eventuell indragning av telegrafullmäktige torde enligt de sakkunnigas mening icke vara att befara. De ärenden, i vilkas handläggning telegrafullmäktige huvudsakligen deltagit, torde under nuvarande förhållanden lika väl kunna avgöras

av telegrafstyrelsen utan biträde av särskilda lekmän. Vad anginge frågor om taxeändringar och dylika allmänheten mer eller mindre direkt berörande ärenden, vore det intet tvivel, att önskemål i dessa ämnen kunde från näringsammanslutningarna eller deras organ — såsom handelskamrarna och Sveriges industriförbund — framföras utan förmedling av telegrafullmäktige. En indragning av telegrafullmäktige skulle enligt de sakkunnigas mening icke innebära ett sönderbrytande av telegrafstyrelsens organisation på samma sätt, som skulle bli va fallet, därest en motsvarande åtgärd vidtoges beträffande ledamöterna av vattenfallsstyrelsen.

Vidkommande slutligen de statsfinansiella intressen, som den ene av de båda fullmäktige skulle företrädesvis bevaka, kunde de sakkunniga icke finna, att dessa i nämnvärd grad vore beroende av ett i nuvarande form organiserat lekmaninflytande inom telegrafstyrelsen.

Vid sådant förhållande och då vissa av de skäl, som anfördes för institutionens inrättande, icke vidare syntes bärkraftiga, samt de sakkunniga icke av telegrafstyrelsens yttrande blivit övertygade om behovet och nyttan ur statens och det allmännas synpunkt av ifrågavarande lekmaninstitution, hava de sakkunniga tillstyrkt, att telegrafullmäktige indragas.

Slutligen hava de sakkunniga, vidkommande det till telegrafullmäktige nu utgående arvodet, uttalat, att detta arvode, som till sitt belopp senast fastställdes år 1919, syntes efter nuvarande penningvärde och med hänsyn till omfattningen av telegrafullmäktiges arbete vara avsevärt högre än vad som borde utgöra skäligen ersättning för fullmäktiges arbete.

I avgiven *reservation* har en av de sakkunniga, herr L. J. Carlsson-Frosterud, på anförda skäl förklarat sig varken kunna biträda förslaget om fullständig avveckling av telegrafullmäktiginstitutionen eller kunna förordna nedsättning i fullmäktiges antal. Däremot har reservanten med biträdande av de sakkunnigas uttalande om det nuvarande arvodets storlek föreslagit en nedsättning av detsamma till 1,500 kronor för år.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Av utredningen i ärendet framgår, att telegrafullmäktiges sakkunskap på senare år i allt mindre utsträckning tagits i anspråk vid förvaltningen av telegrafverket. Verkets karaktär och den organisation, det numera har, torde också göra detsamma mindre beroende av den möjlighet till närmare beröring med det allmänna affärlivet, som fullmäktiginstitutionen varit avsedd att bereda. Det vill därför synas, som om något större behov av en vid telegrafverket knuten fullmäktiginstitution icke längre förefinnes. Med hänsyn härtill och på de av de sakkunniga anförda skäl anser jag mig böra förordna, att telegrafullmäktige indragas. Då de nuvarande telegrafullmäktige äro förordnade för en tid av tre år, räknat från och med den 1 januari 1926, lärer med indragningen få anstå till ingången av år 1929.

Vid bifall till förenämnda förslag skulle för telegrafverket inträda en årlig kostnadsbesparing av 8,000 kronor förutom resekostnads- och traktamentsersättningar.»

Järnvägs-
fullmäktige.

Genom beslut av statsmakterna år 1907 ställdes från och med år 1908 vid järnvägsstyrelsens sida två *järnvägsfullmäktige* jämte en suppleant för dem. Järnvägsfullmäktige och suppleanten för dem förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av två år, dock att, för det fall att två fullmäktige samtidigt skola förordnas, förordnandet för den ene av dem meddelas för en tid av tre år.

Järnvägsfullmäktiges arvode, som år 1907 bestämdes till 5,000 kronor för år, höjdes genom beslut av 1919 års riksdag till 6,000 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om indragning av telegraffullmäktige vill utskottet erinra om den betydelse, som redan från inrättandet tillmätts dessa befattningar. Ifrågavarande fullmäktige tillkommo i samband med en år 1907 beslutad nyorganisation av telegrafverket, avseende bland annat att åt telegrafstyrelsen giva en organisation, avpassad efter verkets huvudsakligen industriellt-ekonomiska verksamhet och underlättande en affärsmässig förvaltning av verket. De fullmäktige skulle, på sätt förutsattes i det av tillkallade sakkunniga utarbetade omorganisationsförslaget, hava att uppbära »det allvarliga förtroendet att såsom statsmakternas och allmänhetens representanter» utöva kontroll över verkets skötsel.

Enligt utskottets mening bör man icke underskatta värdet av att vid prövningen av de mången gång statsekonomiskt och samhälleligt mycket viktiga frågor, som höra under telegrafstyrelsen, äga tillgång till insiktsfulla och erfarna personer, vilka under det ansvar, som åvilar av Kungl. Maj:t utsedda förtroendemän, hava att deltaga i dessa frågors prövning. Tvivelsutan torde på detta sätt ökad trygghet kunna vinnas för att ensidigt tekniska och byråkratiska synpunkter icke i alltför hög grad få göra sig gällande. Av verksledningen har vitsordats att telegraffullmäktigeinstitutionen från verkets synpunkt visat sig motsvara avsikten med dess inrättande. Dylika goda erfarenheter kunna ock åberopas från järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen, där jämväl åt lekmanneelementet beretts viss plats inom verkets styrelse. Påpekas må, hurusom ifrågavarande organisationsform överensstämmer med den, som i allmänhet tillämpas inom de icke-statliga företagen där som bekant den fackkunniga ledningen oftast arbetar under viss kontroll av en direktions eller bolagsstyrelse.

Erinras må vidare, hurusom samtidigt med att telegrafverkets självständiga ställning och rörelsefrihet i förhållande till statsmakterna alltmera tenderat att ökas, verksamheten alltjämt varit i växande. Till de för samfärdseln så viktiga frågorna om telegraf- och telefonväsendets utveckling har på senaste tiden kommit rundradioverksamheten med alla de allmänheten i hög grad berörande spörsmål, som därmed äro förknippade. Att under sådana förhållanden nu skrida till en avveckling av fullmäktigeinstitutionen måste utskottet finna mindre välbetänkt.

Utskottet anser alltså att de båda telegraffullmäktigebefattningarna alltjämt böra bibehållas. En förutsättning för att institutionen skall bliva till avsedd nytta är likvisst, att den i tillbörlig utsträckning får tillföra verksledningen sin erfarenhet och göra sitt inflytande på besluten gällande, vilket bland annat bör tryggas genom lämplig avfattning av vederbörande instruktion.

Beträffande arvodet för telegraffullmäktige får utskottet tillstyrka, att detta bestämmes till det motionsvis föreslagna beloppet 1,500 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av arvodet till järnvägsfullmäktige från 6,000 till 3,000 kronor har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma avser indragning av telegraffullmäktige, och med bifall till den i detta hänseende av herr Carlsson-Frosterud väckta motionen (II: 278) må

1:o besluta, att arvudet till telegraffullmäktig skall från och med den 1 januari 1929 utgå med ett belopp, för år räknat, av 1,500 kronor samt till järnvägsfullmäktig från och med den 1 januari 1928 med ett belopp, för år räknat, av 3,000 kronor;

2:o bemyndiga Kungl. Maj:t att i 42 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk vidtaga de ändringar, som föranledas av riksdagens beslut beträffande ovanberörda fullmäktige.

Stockholm den 4 mars 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzélius, A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, C. P. V. Nilsson i Gränebo, O. Bergqvist, A. Pers, C. I. Asplund, P. A. Bergström, C. G. V. Hammarskjöld och K. A. W. Björk;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, A. Wiklund, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blädinge, B. F:son Holmgren, O. Nilsson i Örebro, E. G. E. Eriksson i Stockholm, G. Strindlund, P. C. Jonsson och K. S. V. Ward.

Reservation:

av herrar A. F. Vennersten, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, O. Bergqvist, C. G. V. Hammarskjöld, A. Wiklund, S. Bengtsson i Norup, P. M. Olsson i Blädinge, B. F:son Holmgren och G. Strindlund, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om indragning av telegraffullmäktige får utskottet hänvisa till den i ärendet lämnade utredningen, vilken verkstälts på framställning från riksdagen.

För egen del vill utskottet erinra om de strävanden, som för närvarande göra sig gällande att inom olika områden av den statliga administrationen åstadkomma förenkling och begränsningar. Den nu förordade åtgärden torde böra betraktas som ett led i detta arbete.

Då åtgärden dessutom, såvitt hittillsvarande erfarenhet givit vid handen, synes kunna ske utan större olägenhet för verket, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts i detta avseende framlagda förslag.

Ej heller i övrigt har propositionen givit utskottet anledning till erinran. Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herr Carlsson-Frosteruds i ämnet väckta motion(II: 278), må

1:o besluta, att telegrafullmäktige skola från och med den 1 januari 1929 indragas samt att arvodet till järnvägsfullmäktig skall från och med den 1 januari 1928 utgå med ett belopp, för år räknat, av 3,000 kronor;

2:o bemyndiga Kungl. Maj:t att i 42 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk vidtaga de ändringar, som föranledas av riksdagens beslut beträffande ovanberörda fullmäktige.»
